

Regeringens proposition

2006/07:71

Frisökning – ökade valmöjligheter till
gymnasieskolan, m.m.

Prop.
2006/07:71

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 8 mars 2007

Maud Olofsson

Jan Björklund
(Utbildningsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås ändringar i skollagens (1985:1100) bestämmelser om gymnasieskolan. Eleverna ges en utsträckt möjlighet att tas emot till en utbildning i en annan kommun, även om utbildningen finns i hemkommunen.

Lagförslagen föreslås i denna del träda i kraft den 1 januari 2008 för att tillämpas på utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2008.

Dessutom föreslås vissa ändringar i skollagens bestämmelser om beslut om riksrekrytering. Dessa ändringar föreslås träda i kraft den 1 juli 2007.

Innehållsförteckning

Prop. 2006/07:71

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)	4
3	Ärendet och dess beredning.....	7
4	Utgångspunkter.....	8
4.1	Frisökning ger eleverna ökad valfrihet och stimulerar regional samverkan	8
5	Val av utbildning i gymnasieskolan	9
5.1	Frisökning – ökade möjligheter att söka utbildning utanför hemkommunen.....	10
5.2	Kommunal ersättning.....	12
6	Beslut om riksrekrytering	15
7	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	15
8	Ekonomiska konsekvenser	16
9	Författningskommentar	16
Bilaga 1	Sammanfattning av förslaget om frisökning i betänkandet Åtta vägar till kunskap – en ny struktur för gymnasieskolan (SOU 2002:120).....	19
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag om frisökning.....	20
Bilaga 3	Sammanställning av remissyttranden över betänkandets förslag om frisökning.....	22
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 2007.....	26
	Rättsdatablad.....	27

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2006/07:71

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).

2 Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)

Prop. 2006/07:71

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (1985:1100)¹
dels att 5 kap. 9, 11, 14, 24 och 33 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 5 kap. 24 a §, av
följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

9 §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för *vissa utbildningar för viss tid fastställa det område från vilket sökanden i första hand skall tas emot och hur många platser dessa utbildningar får omfatta.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får för *nationella program besluta att till en viss utbildning i första hand skall tas emot sökande från hela landet. Beslut om riksrekrytering skall ange under vilken tid beslutet skall gälla och får även ange hur många platser utbildningen skall omfatta.*

11 §

Styrelsen för utbildningen i den anordnande kommunen eller landstinget beslutar om någon sökande inte skall tas emot därför att han inte är behörig.

Styrelsen för utbildningen beslutar också om mottagande av en sökande som inte är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

Styrelsens beslut enligt första och andra styckena får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd av sökanden.

Styrelsen för utbildningen i den anordnande kommunen eller landstinget beslutar om någon sökande inte skall tas emot därför att han eller hon inte är behörig. *Styrelsens beslut får överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd av sökanden.*

Styrelsen för utbildningen beslutar också *i övrigt* om mottagande av en sökande som inte är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. *När det gäller beslut om mottagande enligt 8 § eller mottagande till sådan utbildning som avses i 9 § får styrelsens beslut överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd av sökanden.*

¹ Lagen omtryckt 1997:1212.

² Senaste lydelse 2004:871.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får *föreskriva att vissa utbildningar under viss tid skall utgöra specialutformade eller individuella program som står öppna för sökande från hela landet och hur många platser dessa utbildningar får omfatta.*

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får *för specialutformade eller individuella program besluta att en viss utbildning skall stå öppen för sökande från hela landet. Beslut om riksrekrytering skall ange under vilken tid beslutet skall gälla och får även ange hur många platser utbildningen får omfatta.*

I fall som avses i 22 och 23 §§ är dock hemkommunen inte skyldig att betala ersättning, *om det är fråga om*

1. *ett nationellt program eller utbildning med en nationellt fastställd inriktning inom ett sådant program som kommunen själv erbjuder, utom då eleven har tagits emot med stöd av 8 § tredje stycket 1 och 3 eller 29 §, eller*

2. *utbildning med en lokalt fastställd inriktning inom de nationella programmen.*

I fall som avses i 22 och 23 §§ är dock hemkommunen inte skyldig att betala ersättning *när mottagande har skett på annan grund än enligt 8, 17 eller 29 § och eleven har tagits emot på ett nationellt program där huvudmannen erbjuder en lokalt fastställd inriktning.*

Om inte den anordnande huvudmannen och hemkommunen kommer överens om något annat, och inte heller något annat följer av andra stycket, skall den interkommunala ersättningen beräknas enligt anordnarens självkostnad.

Erbjuds utbildningen av hemkommunen skall ersättningen, utom i fall som avses i 8 § tredje stycket 1 samt 16 och 17 §§, högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre skall hemkommunen i stället ersätta den lägre kostnaden.

³ Senaste lydelse 2004:871.

⁴ Senaste lydelse 1999:180.

Till elever i gymnasieskolan som behöver inackordering till följd av skolgången skall hemkommunen lämna ekonomiskt stöd. Skyldigheten gäller till och med det första kalenderhalvåret det år då ungdomarna fyller tjugo år. Stödet skall avse boende, fördyrat uppehålle och resor till och från hemmet. Stödet skall ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande. Om stödet ges kontant, skall det utgå med lägst 1/30 av *basbeloppet* enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad under *vilken* eleven bor inackorderad. Beloppet får *avjämnas* till närmast lägre hela tiotal kronor.

Till elever i gymnasieskolan som behöver inackordering till följd av skolgången skall hemkommunen lämna ekonomiskt stöd *i de fall eleverna tagits emot enligt 8 § eller går på utbildning som avses i 9 eller 13 §. Detsamma gäller elever som fullföljer sina studier enligt 17 §.* Skyldigheten gäller till och med det första kalenderhalvåret det år då ungdomarna fyller tjugo år. Stödet skall avse boende, fördyrat uppehålle och resor till och från hemmet. Stödet skall ges kontant eller *på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande.* Om stödet ges kontant, skall det lämnas med lägst 1/30 av *prisbasbeloppet* enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för varje hel kalendermånad *som* eleven bor inackorderad. Beloppet får *avrundas* till närmast lägre hela tiotal kronor.

Första stycket gäller dock inte de elever som avses i 27 §. Första stycket gäller inte heller i fråga om utlandssvenska elever som får inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395).

I 31 a § finns bestämmelser om hemkommunens skyldighet att utge ersättning för vissa kostnader för elever som genomgår Rh-anpassad utbildning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2007 i fråga om 5 kap. 9 och 14 §§ och i övrigt den 1 januari 2008. De nya bestämmelserna i 5 kap. 11, 24, 24 a och 33 skall tillämpas för utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2008.

⁵ Senaste lydelse 2000:1439.

Den 4 maj 2000 bemyndigade regeringen det statsråd som har till uppgift att föredra ärenden om det offentliga skolväsendet m.m. att tillkalla en parlamentarisk kommitté med uppdrag att lämna förslag till en framtida utformning av gymnasieskolans studievägsutbud (U 2000:06). Samtidigt fastställdes direktiv för kommittén (dir. 2000:35), som antog namnet Gymnasiekommittén 2000. Uppdraget skulle redovisas senast den 1 oktober 2001.

Den 1 februari 2001 (dir. 2001:8) och den 31 januari 2002 (dir. 2002:8) fastställde regeringen tilläggsdirektiv för kommittén, varvid tidpunkten för redovisning ändrades till senast den 16 december 2002.

Den 10 januari 2003 överlämnade Gymnasiekommittén sitt betänkande Åtta vägar till kunskap – en ny struktur för gymnasieskolan (SOU 2002:120). I betänkandet föreslog kommittén att en behörig elev skall kunna söka utbildning även utanför sin hemkommun eller samverkansområdet – s.k. frisökning.

En sammanfattning av kommitténs förslag om frisökning finns i *bilaga 1*. Kommitténs lagförslag om frisökning finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena över frisökning finns i *bilaga 3*.

Efter förslag från den tidigare regeringen beslutade riksdagen om ändringar i skollagen (1985:1100) som innefattade bl.a. bestämmelser om frisökning (prop. 2003/04:140, bet. 2003/04:UbU13, rskr. 2004/05:4). Regeringen föreslog i prop. 2006/07:1, utg.omr. 16, bl.a. att dessa bestämmelser skulle utgå. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2006/07:UbU3, rskr. 2006/07:8).

Förslaget om skollagens bestämmelser om beslut om riksrekrytering har utarbetats i Utbildningsdepartementet (U2007/751/G). Förslaget har remissbehandlats med Statens skolverk och Sveriges Kommuner och Landsting. Remissinstansernas synpunkter behandlas i sin helhet i avsnitt 6.

Regeringen bedömer att lagförslagen i denna proposition inte innehåller någon sådan reglering som kräver Lagrådets hörande.

Reformen av gymnasieskolan som genomfördes i början av 1990-talet innebar bl.a. att de yrkesinriktade utbildningarna förlängdes till tre år. Gymnasieprogrammen byggdes upp av kurser med betyg efter varje kurs och elevernas valfrihet ökade. Kommuner och skolor fick ökade möjligheter att profilera sitt utbud.

I dag går praktiskt taget alla vidare från grundskolan till gymnasieskolan, men långt ifrån alla klarar utbildningen. Gymnasieskolan behöver utvecklas och kvaliteten höjas, så att fler elever når målen och därmed får de kunskaper som krävs för personlig utveckling samt aktivt deltagande i samhälls- och arbetsliv. Med utbildning ökar individens valmöjligheter i livet. Förutsättningarna för en elev att fullfölja en gymnasieutbildning av hög kvalitet grundläggs i grundskolan. Det är mycket allvarligt att var tionde elev som går ut grundskolan inte har de kunskaper i svenska, engelska och matematik som behövs för att klara gymnasieskolan. Utbildningen i grundskolan skall anpassas till individen. Tidig uppföljning av resultaten är viktig. Stöd och stimulans bör sättas in tidigt.

Det är otillfredsställande att var fjärde elev i gymnasieskolan inte får slutbetyg inom fyra år, trots att utbildningen är treårig. De ungdomar som inte slutför en gymnasieutbildning har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och behålla ett arbete. Framtidens arbetsmarknad kräver hög kompetens. Det är en stor nackdel och medför en risk för utanförskap att inte ha de kunskaper som en slutförd gymnasieutbildning ger.

Ett viktigt mål är att fler elever skall fullfölja sin gymnasieutbildning. Därför vill regeringen skapa en gymnasieskola där elever och föräldrar har stora möjligheter att välja en utbildning som passar elevens behov och önskemål.

4.1 Frisökning ger eleverna ökad valfrihet och stimulerar regional samverkan

Det är viktigt att ge ungdomar goda möjligheter att både välja utbildning och skola. Att få gå den utbildning på den skola man önskar ökar motivationen och kan därför bidra till bättre studieresultat. I dag kan elever välja fristående skola oberoende av vilken kommun den finns i, men den rätten finns inte när det gäller kommunala skolor. Om motsvarande utbildning erbjuds i hemkommunen eller i samverkansområdet kan eleven inte vara säker på att hemkommunen betalar för denna utbildning om eleven vill gå den i en annan kommun. Elevernas valfrihet ökar emellertid om systemet utformas så att de fritt kan söka nationella program och inriktningar i andra kommuner även om dessa finns i hemkommunen, i kombination med att mottagande huvudman ges rätt till ersättning från elevens hemkommun (se närmare avsnitt 5). Eleverna skall i ett sådant system antas i mån av plats, efter det att sökande från den kommun eller det samverkansområde där utbildningen ges, elever med särskilda skäl och elever från kommuner som inte erbjuder motsvarande utbildning fått plats. Elevens hemkommun betalar högst vad utbildningen kostar i den egna kommunen. Därmed blir villkoren mer

likartade för kommunala och fristående skolor och möjligheterna ökar att välja mellan olika skolformer. Prop. 2006/07:71

En ordning med frisökning ger ökad valfrihet och konkurrens, som skapar drivkrafter för kommunala och fristående gymnasieskolor att höja kvaliteten och attraktiviteten på sina utbildningar. Frisökningen kan bidra till att kommuner i ökad utsträckning samverkar kring gymnasieskolan och på så sätt stärka utbildningsutbudet och tillväxten i en region. För att utveckla gymnasieskolans kvalitet blir arbetsfördelning och kraftsamling mellan kommuner i samverkan viktigt. Eftersom hemkommunen aldrig behöver betala mer för en elev som via frisökning sökt sig till en annan kommun än vad eleven skulle kosta i den egna gymnasieskolan, innebär frisökning inte någon kostnadsökning för kommunerna.

5 Val av utbildning i gymnasieskolan

Elevens val till gymnasieskolan är centralt som motivationsskapare och bekräftelse på ungdomars önskan att tas på allvar och axla ett större ansvar. Därför är det viktigt att valet kan omfatta ett brett och allsidigt utbildningsutbud. De bestämmelser som reglerar elevers möjligheter att få sin gymnasieutbildning i en annan kommun har ibland lett till besvikelse och även till taktiska val samt till många frågor och ärenden hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Skollagens (1985:1100) krav på att alla ungdomar skall ha lika tillgång till utbildning oberoende av var de bor ligger till grund för utformningen av de nuvarande bestämmelserna om mottagande i gymnasieskolan. Det innebär att ungdomarna i första hand är hänvisade till det utbildningsutbud som deras hemkommun erbjuder – antingen genom att kommunen själv anordnar utbildningen eller genom samverkan med andra kommuner eller med landsting.

Den som i dag önskar läsa ett nationellt program som hemkommunen inte erbjuder, har rätt att tas emot på detta program i en annan kommun som anordnar detta. Den sökande har då samma företrädesrätt som sökande från anordnarkommunen.

Elva nationella program är fr.o.m. det andra året indelade i nationellt fastställda inriktningar. Alla ungdomar skall även ha lika rätt till utbildning på de nationella inriktningarna. Därför föreskriver skollagen, att en sökande har rätt att inför år 1 tas emot i en annan kommun som anordnar en nationell inriktning vilken hemkommunen eller samverkansområdet inte erbjuder, trots att hemkommunen erbjuder det nationella program som inriktningen tillhör.

Däremot ger skollagen inte någon rätt att inför år 2 byta till en annan huvudman som har den inriktning som önskas. En sådan rätt har inte ansetts möjlig att förena med den rätt att fullfölja sina studier som skollagen garanterar de elever vilka redan finns på det aktuella programmet. Skollagen ger dock en rekommendation om att elever som önskar fullfölja sin utbildning med en sådan nationell inriktning som inte erbjuds av deras hemkommun bör, om det finns plats, få flytta till gymnasieskolan i en kommun eller ett landsting där den önskade inriktningen anordnas.

Regeringen vill värna om möjligheten för eleverna att byta inriktning, och i förekommande fall skola. Om en elev påbörjat studier på en vald inriktning bör skolhuvudmännen främja möjligheterna för en elev, som så önskar, att byta inriktning på studierna inom ett program.

5.1 Frisökning – ökade möjligheter att söka utbildning utanför hemkommunen

Regeringens förslag: Behöriga sökande ges möjlighet att inför år 1 och år 2 söka en utbildning på ett nationellt program i en annan kommun även om motsvarande utbildning erbjuds i hemkommunen eller samverkansområdet. En sådan sökande skall tas emot i mån av plats. Behöriga sökande från anordnarkommunen eller samverkansområdet och från andra kommuner som inte erbjuder denna utbildning samt elever med särskilda skäl har dock företräde till utbildningen.

Gymnasiekommitténs förslag: Behöriga sökande ges möjlighet att söka *sektor* i en annan kommun även om den anordnas av hemkommunen eller samverkansområdet (frisökning). En sådan sökande tas emot i mån av plats, sedan alla behöriga sökande från hemkommunen och dess samverkansområde tagits emot.

Om en elev söker och antas till ett lokalt inriktningsblock i en annan kommun, är elevens hemkommun inte skyldig att betala någon ersättning till den anordnande kommunen.

Remissinstanserna: De flesta som yttrat sig är positiva till förslaget. *Svenska Kommunförbundet* och *Landstingsförbundet* (numera *Sveriges Kommuner och Landsting*) är positiva till frisökning, då villkoren för att söka kommunala skolor utanför hemkommunen därmed blir mer lika villkoren för att söka sig till fristående skolor.

Statens skolverk och *Sveriges Skolledarförbund* är likaså positiva. *Centrala studiestödsnämnden* (CSN) tillstyrker eftersom förslaget ökar elevernas valfrihet och jämställer kommunala och fristående skolor. 13 kommuner är uttalat positiva (*Berg, Bollnäs, Haninge, Hudiksvall, Karlshamn, Ljusdal, Nacka, Nora, Norrköping, Nyköping, Orsa, Sandviken* och *Uppsala*), men några framhåller att finansieringsaspekten måste utredas. 52 kommuner har inte kommenterat förslaget, medan elva är negativa (*Arvidsjaur, Dals-Ed, Fagersta, Gotland, Herrljunga, Kungälv, Surahammar, Söderköping, Tranemo, Örebro* och *Övertorneå*). Man anför att förslaget kan utarma de mindre orternas gymnasieskolor. Åtta kommuner är tveksamma.

Bakgrund: I dag har behöriga elever en lagstadgad rätt att tas emot som sökande till utbildning på annan ort och hemkommunen skyldighet att betala om:

- det nationella programmet eller den nationella inriktningen inte finns i hemkommunen/samverkansområdet,
- den sökande med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den gymnasieskola dit han eller hon sökt, eller

- det är en riksrekryterande utbildning.

Dessutom är hemkommunen alltid skyldig att lämna bidrag för en elev som mottagits i en fristående gymnasieskola, som av Skolverket förklarats vara berättigad till bidrag. Vidare är lokala inriktningar inom industriprogrammet och livsmedelsprogrammet som omfattar minst 400 gymnasiepoäng riksrekryterande.

För närvarande har en elev rätt att välja både bland 17 nationella program och bland 35 nationella inriktningar. I dag är emellertid inte rätten att söka till en inriktning tydlig för alla elever, dvs. alla elever är inte medvetna om hur systemet fungerar. Det nuvarande systemet medför vissa inlåsnings effekter som i sin tur kan leda till att elever gör taktiska val. Läsåret 2005/06 gick 35,4 procent av Sveriges gymnasieelever i en annan gymnasieskola än hemkommunens. Av samtliga elever gick 13,2 procent i en fristående gymnasieskola.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anser att valmöjligheterna bör öka i den offentliga gymnasieskolan. Elever skall också i fortsättningen ha rätt till gymnasieutbildning i hemkommunen eller inom samverkansområdet. Härutöver bör eleven ges en utsträckt möjlighet att tas emot på en utbildning i en annan kommun, trots att utbildningen finns i hemkommunen. I likhet med *Svenska Kommunförbundet*, *Landstingsförbundet* och *Skolverket* anser regeringen således att det är positivt om elever kan söka fritt även mellan kommunala skolor utanför hemkommunen och inte bara till fristående skolor. För att uppnå detta bör den kommun eller det landsting som tar emot en sökande från en annan kommun garanteras rätt till ersättning från elevens hemkommun, även om programmet eller den nationella inriktningen erbjuds i hemkommunen (se avsnitt 5.2). Någon motsvarande rätt att tas emot på en sådan utbildning föreslås dock inte, utan förutsättningen är att det finns en ledig plats. Frisökningen bidrar till att i viss utsträckning minska skillnaden i valbarhet mellan fristående och kommunala skolor.

Regeringen föreslår att behöriga sökande ges möjlighet att inför år 1 och år 2 söka en utbildning på ett nationellt program i en annan kommun, även om den erbjuds i hemkommunen eller samverkansområdet (frisökning). En sådan sökande skall kunna tas emot i mån av plats, sedan alla behöriga sökande tagits emot från anordnarkommunen eller samverkansområdet och från andra kommuner som inte erbjuder denna utbildning samt elever med särskilda skäl. Genom att frisökning blir möjlig även till år 2 ökar möjligheterna att gå det första året i hemkommunens gymnasieskola, även om eleven senare vill gå på en nationell inriktning som inte anordnas eller erbjuds av hemkommunen.

Svenska Kommunförbundet och *Landstingsförbundet* har framhållit att eleverna på flera håll i landet redan i dag kan söka sig till en annan kommun, även om den utbildning som eleverna söker anordnas i hemkommunen. Det gäller framför allt i regioner där kommuner samverkar kring planeringen och dimensioneringen av gymnasieutbildningen, antingen genom samverkansavtal eller genom att hemkommunerna åtar sig att stå för utbildningskostnaderna, trots att det inte finns någon lagstadgad plikt att göra detta.

Surahammars och *Örebro kommuner* har föreslagit att kommuner i stället för frisökning skall ha skyldighet att samverka med andra

kommuner för att skapa goda regionala alternativ för gymnasieskolan. Regeringen, som har erfårit att diskussioner om ökad samverkan pågår mellan flera kommuner i olika regioner, anser det dock inte nödvändigt att införa en skyldighet för kommuner att samverka kring utbudet av gymnasieutbildning. Det bör ligga i kommunernas eget intresse att på frivillig väg verka för ändamålsenliga lokala och regionala lösningar, som dels tillgodoser elevernas utbildningsönskemål, dels svarar mot kommunernas behov av en balanserad resursanvändning.

Regeringens förslag om frisökning innebär en ökad möjlighet, men inte en rättighet, att som elev – i mån av plats – tas emot i en annan kommuns gymnasieskola. Frisökning innebär inte att någon kommun tvingas att utöka sin verksamhet. Tvärtom kan frisökning innebära en kostnadsfördel för kommunsektorn totalt sett eftersom den ger möjligheter för fler kommunala gymnasieskolor att, på samma sätt som fristående gymnasieskolor, optimera sina gruppstorlekar och därmed bli mer kostnadseffektiva. I kombination med en ökad kommunal samverkan bör detta bidra till en gymnasieplanering som blir mer kostnadseffektiv. En kommun som i dag inte ger eleverna möjlighet att söka utbildning i en någon annan kommun måste i sin planering räkna med att elever kan söka en fristående skola eller en annan utbildning, varför det ändå blir kostnader för elevens utbildning. Eftersom ersättningen skall motsvara och därmed inte överstiga hemkommunens egen kostnad för motsvarande utbildning bedömer regeringen att förslaget inte kommer att ha kostnadsdrivande effekter.

5.2 Kommunal ersättning

Regeringens förslag: Om inte avtal om interkommunal ersättning har träffats skall följande gälla:

- Ersättning från en elevs hemkommun till en anordnande kommun beräknas enligt den anordnande kommunens självkostnad när utbildningen inte finns i hemkommunen eller samverkansområdet.
- Den ersättning elevens hemkommun skall betala till en anordnande kommun när utbildningen även erbjuds av hemkommunen skall uppgå till högst den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarkommunens kostnad lägre skall hemkommunen ersätta den lägre kostnaden i stället.

Ersättningen skall dock beräknas enligt första punkten när en sökande tagits emot på grund av personliga skäl och i vissa situationer när en elev utnyttjar sin rätt att fullfölja utbildningen.

Rätt till ersättning för utbildning på lokala inriktningar skall bara gälla – förutom om det finns ett avtal om ersättning eller förordnande om riksrekrytering – när den anordnande kommunen eller landstinget haft en skyldighet att ta emot eleven på grund av skollagens bestämmelser.

Ersättning från en elevs hemkommun till en annan kommun inom ett samverkansområde skall även fortsättningsvis regleras i samverkansavtal.

Regeringens bedömning: För att inte öka kommunernas kostnader bör elevens rätt till stöd till inackordering inom det offentliga skolväsendet inte utvidgas till att omfatta frisökning.

Remissinstanserna: Många remissinstanser anser att förslaget medför ökade kostnader. *Svenska Kommunförbundet* och *Landstingsförbundet* anser det omöjligt att bedöma de ekonomiska konsekvenserna av kommitténs förslag om ökad valfrihet för eleverna. Flertalet kommuner som har yttrat sig över betänkandet framhåller att utredningens förslag generellt sett medför kostnadsökningar. *Stockholms kommun* anser att den ersättning som ges vid frisökning bör baseras på anordnarkommunens kostnader – inte hemkommunens. *CSN* påpekar samtidigt att det kan innebära ökade kostnader för hemkommunen, om den blir skyldig att lämna ersättning för inackordering och resor utöver undervisningskostnader. Det kommer i så fall att missgynna glesbygdskommuner.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Frågan om ersättning från en elevs hemkommun till en annan kommun inom ett samverkansområde bör i första hand regleras i avtal mellan berörda kommuner. Även i övriga fall anser regeringen att reglerna om ersättningsbeloppen mellan kommuner inte får leda till orimligt höga kostnader. Därför föreslår regeringen att den interkommunala ersättningen från elevens hemkommun till en anordnande kommun i de fall utbildningen, dvs. det nationella programmet eller den nationella inriktningen, inte finns i hemkommunen beräknas enligt anordnande kommuns självkostnad. Denna princip föreslås även tillämpas i följande fall:

- för elever som av särskilda skäl får sin gymnasieutbildning i en annan kommun, och
- för elever som flyttar och utnyttjar sin rätt att fullfölja utbildningen.

En elev som har påbörjat ett nationellt program har rätt att fullfölja sin utbildning på det programmet i kommunen eller samverkansområdet även om eleven byter hemkommun. Samma bestämmelser gäller när en elev har tagits in på ett program och blivit garanterad att senare tas in på en särskild inriktning inom programmet (s.k. inriktningsgaranti). Rätten att fullfölja utbildningen enligt ovan gäller också för studieavbrott på högst ett läsår för studier utomlands.

När en utbildning även anordnas av hemkommunen eller i samverkansområdet, skall ersättningen från elevens hemkommun högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. För en elev som av särskilda skäl får sin utbildning i en annan kommun skall ersättningen dock alltid motsvara den anordnande kommunens självkostnad. Likaså skall ersättningen för en elev som byter hemkommun men går kvar i sin tidigare hemkommuns gymnasieskola beräknas enligt anordnarkommunens självkostnad.

Regeringens förslag innebär också att en kommun inte skall vara skyldig att betala interkommunal ersättning för elever som antas till lokala inriktningar i andra kommuner eller landsting, annat än när skollagens bestämmelser ålägger kommunen att ta emot eleven, dvs. när kommunen varit skyldig att ta emot eleven år 1. Detta hindrar inte att elevens hemkommun och anordnaren kommer överens om att ersättning skall lämnas.

I dag är lokala inriktningar avsedda för den egna kommunens eller samverkansområdets elever. Som motiv för detta anfördes i propositionen Vissa skolfrågor m.m. (prop. 1995/96:206) bl.a. att tillväxten av lokala grenar varit mycket omfattande och att inrättandet av lokala grenar också blivit ett sätt att öka elevunderlaget, eftersom det gjort det möjligt att rekrytera elever utanför den egna kommunen.

De bestämmelser regeringen nu föreslår innebär att en elevs hemkommun inte är skyldig att betala interkommunal ersättning för en elev som genom frisökning antas till ett nationellt program där den anordnande kommunen har fastställt en lokal inriktning. Eftersom någon motsvarighet till en lokal inriktning i en annan kommun inte torde finnas i elevens hemkommun, finns det inte någon kostnad hos hemkommunen att utgå från för att beräkna ersättningen från hemkommunen till anordnarkommunen. I sådana fall skulle den anordnande kommunen kunna bestämma ersättningens storlek helt på egen hand.

Regeringen har mot denna bakgrund gett utredningen om en reformerad gymnasieskola (dir. 2007:8) i uppdrag att se över hur lokala inriktningar skall kunna omfattas av frisökning.

Regeringens förslag bör bidra till ett mer kostnadseffektivt utbud och utnyttjande. Kommunernas skyldighet att betala ersättning utökas endast i de fall en elev söker och – i mån av plats – antas till en utbildning i en annan kommun eller landsting, trots att studievägen erbjuds i hemkommunen eller samverkansområdet. Detta kan jämföras med vad som gäller när eleven i stället väljer en fristående gymnasieskola. Då är kommunen alltid skyldig att betala en ersättning som motsvarar kommunens egen kostnad för en elev på motsvarande utbildning. Någon ökad kostnad torde inte uppstå för kommunen, som har kostnaden antingen för elevens utbildning i den egna gymnasieskolan eller som ersättning till en annan anordnare.

De eventuella kostnadsökningar som övergångsvis kan inträffa i enstaka fall till följd av kommunens utökade skyldighet att betala interkommunal ersättning bör väl kompenseras av att systemet stimulerar till en ökad samverkan mellan kommuner och regionalt.

Stöd till elever vid inackordering

Stöd till inackordering lämnas i dag till vissa elever som har merkostnader på grund av att bosättning till följd av skolgången behöver ske på annan ort än hemorten. Rätten till stöd regleras på olika sätt beroende på vem som är huvudman för utbildningen. Till elever i den offentliga gymnasieskolan som behöver inackordering till följd av skolgången skall hemkommunen lämna ekonomiskt stöd enligt skollagen (1985:1100). Till studerande vid andra utbildningar än de som ingår i det offentliga skolväsendet, t.ex. fristående skolor, kan i stället statligt inackorderings-tillägg lämnas enligt studiestödslagen (1999:1395) och studiestödsförordningen (2000:655).

Möjligheten att studera på annan ort även när studievägen finns i hemkommunen eller samverkansområdet liknar rätten att välja en fristående skola. Gymnasiekommittén har framhållit att alla inte upplever en sådan rättighet som lika berättigad som rätten att få sitt val av utbildning tillgodosett. De flesta elever som väljer att gå i en annan

kommun kan lösa det genom dagpendling. I dag går drygt 1/3 av eleverna i en annan gymnasieskola än hemkommunens. Mindre än 10 procent av det totala antalet gymnasieelever får någon form av stöd till kostnader för inackordering m.m. För att inte öka hemkommunernas kostnader bedömer regeringen emellertid att nuvarande rätt till inackorderingsstöd inte bör utvidgas till att omfatta frisökning.

6 Beslut om riksrekrytering

Regeringens förslag: Beslut om riksrekrytering skall fortsättningsvis alltid fattas genom förvaltningsbeslut.

Remissinstanserna: *Statens skolverk* har tillstyrkt förslaget och *Sveriges Kommuner och Landsting* har inte haft något att erinra.

Skälen för regeringen förslag: Bestämmelser om riksrekrytering finns i dag i skollagen (1985:1100) och gymnasieförordningen (1992:394). I 5 kap. 9 § skollagen regleras möjligheten att fastställa att nationella program skall vara riksrekryterande. När det gäller specialutformade och individuella program anges i 5 kap. 14 § skollagen att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att sådana utbildningar skall vara riksrekryterande. Regeringens bedömning är att ett beslut av det aktuella slaget bör fattas genom förvaltningsbeslut. Förändringen syftar till att göra det tydligt att besluten fortsättningsvis alltid skall fattas på detta sätt.

7 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna skall träda i kraft den 1 januari 2008 och skall tillämpas för utbildning som börjar efter den 1 juli 2008. För utbildning som då redan pågår skall äldre bestämmelser tillämpas. De bestämmelser som rör beslut om riksrekrytering skall dock träda i kraft den 1 juli 2007.

Skälen för regeringen förslag: Beslut om t.ex. mottagande av sökande till gymnasieskolan måste kunna fattas på våren 2008. Därför måste bestämmelserna träda i kraft redan vid årsskiftet, trots att de inte skall tillämpas förrän för utbildning som börjar efter den 1 juli 2008.

I enlighet med den s.k. finansieringsprincipen skall kommuner och lands-
ting inte åläggas nya arbetsuppgifter, utan att de samtidigt ges möjlighe-
ter att finansiera dessa på annat sätt än med höjda skatter. Om statsmak-
terna fattar beslut som medför utgiftsökningar för kommunsektorn, bör
dessa således finansieras genom en ökning av statsbidragen eller genom
att staten fattar beslut som möjliggör besparingar. Finansieringsprincipen
innebär också att statsbidragen bör minska om kommunerna frångår skyl-
digheter eller om de till följd av regelförändringar får möjlighet att bedri-
va en mer kostnadseffektiv verksamhet.

Regeringen bedömer att de förslag som lämnas i denna proposition inte
medför några kostnadsökningar.

9 Författningskommentar

5 kap.

9 §

Bestämmelsen har moderniserats, främst språkligt. Någon saklig ändring
jämfört med hur bestämmelsen tillämpas i dag är inte avsedd.

11 §

Paragrafen innehåller regler om vem som fattar beslut om mottagande av
sökande till nationella program, vilka beslut som får överklagas och
vilken instans som prövar överklagandena.

Paragrafen behandlar enbart frågor om mottagande. Ett positivt
mottagandebeslut innebär inte automatiskt att sökanden också får en plats
på den sökta utbildningen. Om platserna på utbildningen inte räcker till
alla som tagits emot i första hand, måste ett urval bland dessa göras
enligt föreskrifter som meddelas av regeringen. De följande besluten om
vilka av de mottagna sökandena som tas in på utbildningen får inte
överklagas. Detta följer av 5 kap.15 §. Vilka som skall tas emot i första
hand regleras i 5 kap. 8 §. Först sedan alla som tagits emot i första hand
också tagits in på utbildningen kan övriga behöriga sökande också tas in,
s.k. andrahandsmottagning.

När det gäller alla som önskat bli mottagna i första hand till en
utbildning och nekats detta, innebär den nya lydelsen ingen förändring.
Dessa har rätt att till Skolväsendets överklagandenämnd överklaga såväl
ett beslut om att de inte är behöriga till den sökta utbildningen som ett
beslut om att de av något annat skäl inte tas emot. Till denna kategori hör
även den som tagits emot först i andra hand, men anser sig berättigad till
ett förstahandsmottagande.

När det gäller sökande som enbart önskat bli mottagna i andra hand,
dvs. till platser som blir över sedan alla mottagna i första hand enligt 5
kap. 8 § tagits in, innebär den nya lydelsen ett förtydligande. Eftersom
det är den anordnande huvudmannen som beslutar hur många platser
dennes utbildning skall omfatta och således också om det alls skall finnas
några platser som kan tas i anspråk för andrahandsmottagning, föreligger

aldrig någon rätt för en sökande att bli mottagen i andra hand. Detta innebär att ett överklagande med yrkande om att bli mottagen i andra hand inte kan vinna framgång. Däremot gäller skollagens regler om behörighet till nationella program lika för första- och andrahandsmottagning. En sökande som har ansetts sakna denna behörighet, kan därför få beslutet prövat av Skolväsendets överklagandenämnd.

Första stycket behandlar beslut om en sökande är behörig för utbildning på ett nationellt program eller inte. Den frågan prövas av styrelsen för utbildningen i den kommun eller det landsting som anordnar utbildningen. Om styrelsen finner att en sökande inte uppfyller behörighetsvillkoren, får sökanden överklaga det beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd. Det spelar i detta fall ingen roll om sökanden önskar ett mottagande i första eller andra hand.

Andra stycket behandlar beslut om att en behörig sökande inte skall tas emot i första hand – mottagande enligt 5 kap. 8 § eller till en riksrekryterande utbildning – en utbildning som avses i 5 kap. 9 §. Det kan t.ex. bero på att sökanden erbjuds den sökta utbildningen av sin hemkommun eller att styrelsen inte funnit att sökanden med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att tas emot till en annan utbildning än den hemkommunen erbjuder. Som framhållits ovan, föreligger ingen rätt till andrahandsmottagning för någon sökande. Överklagandenämnden kan därför aldrig ålägga en huvudman att ta emot en sökande i andra hand. Av detta skäl är beslut om nekat andrahandsmottagande undantagna från möjligheten till överklagande.

14 §

Ändringen innebär att även beslut rörande specialutformade och individuella program om att viss utbildning skall vara riksrekryterande skall fattas genom förvaltningsbeslut. I övrigt har bestämmelsen, liksom 9 §, moderniserats språkligt.

24 §

Innehållet i paragrafen har behandlats i avsnitten 5.1 och 5.2. Bestämmelsen kompletterar reglerna om hemkommunens skyldighet att betala interkommunal ersättning.

Av 5 kap. 8 § följer att den som skall erbjudas gymnasieutbildning av sin hemkommun är behörig att tas emot som sökande till sådan utbildning var som helst i landet. Den nämnda paragrafen anger också de situationer när en huvudman är skyldig att som sökande till sina utbildningar på nationella program ta emot ungdomar som inte är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Detta brukar kallas förstahandsmottagande. När en sådan sökande har tagits in på utbildningen blir dennes hemkommun skyldig att betala ersättning till den kommun eller det landsting som anordnar utbildningen. Detta följer av 5 kap. 22 och 23 §§.

Även i de fall en kommun eller ett landsting inte måste ta emot en sökande i första hand, får en sökande tas emot om det finns platser över på utbildningen sedan alla förstahandsmottagna har beretts plats. Genom ändringen i den aktuella paragrafen införs skyldighet för hemkommunen att betala interkommunal ersättning i dessa fall av andrahandsmottagning.

Från denna betalningsskyldighet för hemkommunen görs dock undantag för de fall den anordnande huvudmannen på programmet även erbjuder en lokalt fastställd inriktning. För att hemkommunen i en sådan situation skall vara skyldig att betala interkommunal ersättning för en elev som tas emot i andra hand, måste hemkommunen, även fortsättningsvis, åta sig att stå för kostnaden. Bestämmelsen ålägger alltså inte någon betalningsskyldighet i dessa fall av andrahandsmottagning, varken för utbildningen under år 1 eller för utbildning följande år. Detta gäller oberoende av om utbildningen för den enskilda eleven sker på en nationell inriktning, en lokal inriktning eller på ett nationellt program utan nationella inriktningar.

Av paragrafens lydelse följer att denna begränsning i skyldigheten att betala interkommunal ersättning inte gäller för elever som har tagits emot i första hand. Detta innebär att om en sökande som har tagits emot i första hand väljer att år 2 och 3 gå en lokalt fastställd inriktning blir hemkommunen skyldig att betala interkommunal ersättning för kostnaderna för hela utbildningen.

Det är den anordnande huvudmannens sak att avgöra om några sökande skall tas emot i andra hand. Som redan nämnts får sådan mottagning förekomma först sedan alla förstahandsmottagna har beretts plats. Om huvudmannen då bedömer att det finns platser över på utbildningen får denne överväga att även ta emot sökande i andra hand. Har anordnaren valt att göra andrahandsmottagning och det finns fler sökande i andra hand än det finns platser över på utbildningen, måste anordnaren göra ett urval. Bemyndigandet för regeringen i 5 kap. 15 § att meddela föreskrifter om urval mellan behöriga sökande gäller även för detta urval.

24 a §

Paragrafen, som är ny, har behandlats i avsnitt 5.2.

Den reglerar hur den interkommunala ersättningen skall beräknas i olika situationer.

33 §

Tillägget i *första stycket* är en följd av att möjligheterna till andrahandsmottagning i 5 kap. 24 § har utökats. Uttrycket sådan utbildning som avses i 9 eller 13 §§ syftar dels på riksrekryterande nationella program, dels på specialutformade och individuella program som anordnas av kommuner eller landsting. Ändringen innebär att stöd till inackordering skall utgå i de fall huvudmannen är skyldig att ta emot eleven och övriga förutsättningar för stöd är uppfyllda. Någon skyldighet för hemkommunen att betala inackorderingsstöd finns således inte vid andrahandsmottagning.

Sammanfattning av förslaget om frisökning i betänkandet Åtta vägar till kunskap – en ny struktur för gymnasieskolan (SOU 2002:120)

Prop. 2006/07:71
Bilaga 1

Elevernas val och kommunernas utbud av gymnasieutbildning

Kommittén har övervägt hur alla studievägar kan göras tillgängliga för elever i hela landet och de ekonomiska konsekvenserna av detta. Kommittén har även haft i uppdrag att skapa incitament för ökad kommunal samverkan inom gymnasieskolan.

I dag skall kommunen erbjuda ett allsidigt urval av nationella program. Antalet platser på de olika programmen och deras inriktningar skall anpassas med hänsyn till elevernas önskemål. Kommunens erbjudande om nationella program kan antingen ske genom att den anordnar utbildningen själv eller genom samverkansavtal med en annan kommun. En elev har i dag rätt att söka alla nationella program, men är inte garanterad plats. Knappt 85 procent av eleverna får i dag sitt förstahandsval av program tillgodosett.

Utgångspunkten har varit att skapa en större valfrihet för eleverna att få gå önskad utbildning utan att detta inkräktar på andra elevers rätt att få utbildning. Elevernas önskemål om utbildning skall i största möjliga utsträckning styra gymnasieskolans organisation. Elevernas val från grundskolan avser val av sektor. Enligt kommitténs förslag är hemkommunen skyldig att se till att eleven får plats på vald sektor. Eftersom det inte är troligt att alla kommuner kommer att kunna anordna alla sektorer själva måste det ske i samverkan med andra kommuner. Detta förutsätter också en tydlig informationsplikt gentemot eleven. Kommuner kan också sluta avtal med fristående skolors huvudmän.

En elev skall alltid kunna söka utbildning också utanför hemkommun eller samverkansområde, även om utbildningen finns hemma. En sådan sökande tas emot endast i mån av plats.

Den ökade möjligheten att söka utbildning i annan kommun, även om utbildningen finns i elevens hemkommun, bör föranleda en begränsning i kostnaden för den kommun vars elev väljer, och kommer in på, en utbildning utanför samverkansområdet. Begränsningen bör utformas så att ersättningen till den anordnande kommunen högst uppgår till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning.

Kommunerna bör samverka regionalt för att garantera eleverna ett stort och allsidigt utbud med ansvar speciellt för lågfrekventa utbildningar. Det är också troligt att samverkan kan leda till högre kvalitet i utbildningen genom att olika kommuner kan specialisera sig på vissa komplexa eller dyrbara utbildningar och fördela dessa mellan sig.

Gymnasieskolan

Val av nationella inriktnings- och fördjupningsblock

16 §

Av sökande till de nationella inriktnings- eller fördjupningsblock som anordnas i en kommun skall i första hand tas emot de som är hemmahörande i den kommun som anordnar utbildningen och de som är hemmahörande i en kommun som tillhör samverkansområdet.

Med sådana sökande som avses i första stycket skall jämfästas

- 1. de som är hemmahörande i en annan kommun men som redan är elev i den kommun som anordnar det sökta inriktnings- eller fördjupningsblocket.*
- 2. de som är hemmahörande i en kommun som inte erbjuder det sökta inriktnings- eller fördjupningsblocket.*

Övriga sökande tas emot först sedan de sökande som avses i första och andra stycket tagits emot.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om urval mellan sökande till inriktnings- och fördjupningsblock.

Offentlig gymnasieskola

Kommunernas ansvar för utbildningen

22 §

För var och en som enligt denna lag har rätt att gå i gymnasieskolan är hemkommunen skyldig att se till att sådan utbildning kommer till stånd, antingen i hemkommunen eller genom samverkan med andra huvudmän.

Rätt till vald sektor i viss kommun

23 §

Ungdomar som med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå vald sektor i en viss kommuns gymnasieskola skall jämfästas med sökande som är hemmahörande i den kommun som anordnar utbildningen och i kommun som tillhör samverkansområdet för utbildningen.

24 §

Ungdomar som vill få sin gymnasieutbildning i annan kommun än hemkommunen eller dess samverkansområde, har rätt att gå i den kommunen, om det finns plats.

31 §

En kommun har rätt till ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun om kommunen

- *antar en elev till en utbildning som är riksrekryterande enligt 19 § eller 34 §,*
- *antar en elev enligt 23 §, eller*
- *antar en elev enligt 15 andra stycket eller 16§§.*

Om en elev antas enligt 24 § och annat ej avtalats i samverkansavtal, är dock hemkommunen endast skyldig att betala högst den kostnad kommunen har själv för utbildning på samma sektor. Om anordnarkommunens kostnad för utbildningen på sektorn är lägre är hemkommunen skyldig att ersätta den kostnaden i stället.

Sammanställning av remissyttranden över betänkandets förslag om frisökning

Prop. 2006/07:71

Bilaga 3

Remissinstanser

Remissyttranden har inkommit från Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning (Homo), Integrationsverket, Statens institutionsstyrelse (SiS), Handikappombudsmannen (HO), Statens institut för särskilt utbildningsstöd (SISUS), Barnombudsmannen (BO), Ekonomistyrningsverket (ESV), Riksrevisionsverket (RRV), Statskontoret, Statens skolverk (Skolverket), Myndigheten för skolutveckling, Specialpedagogiska institutet (SIT), Skolväsendets överklagandenämnd, Specialskolemyndigheten, Nämnden för Rh-anpassad utbildning, Nationellt centrum för flexibelt lärande, Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning (KY), Internationella programkontoret för utbildningsområdet, Folkbildningsrådet, Högskoleverket (HSV), Verket för högskoleservice (VHS), Uppsala universitet, Umeå universitet, Linköpings universitet, Kungliga Tekniska högskolan (KTH), Karlstads universitet, Högskolan i Borås, Lärarhögskolan i Stockholm (LHS), Malmö högskola, Mithögskolan, Södertörns högskola, Centrala studiestödsnämnden (CSN), Ungdomsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Arbetslivsinstitutet, Jämställdhetsombudsmannen (JämO), Verket för näringslivsutveckling (NUTEK), Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS), Carlbeckkommittén (U2002:01), Godstransportdelegationen 2002 (N2002:18), Alvesta kommun, Arvidsjaurs kommun, Bjuvs kommun, Bollnäs kommun, Borlänge kommun, Botkyrka kommun, Dals-Eds kommun, Ekerö kommun, Eksjö kommun, Enköpings kommun, Fagersta kommun, Gotlands kommun, Göteborgs kommun, Hudiksvalls kommun, Karlshamns kommun, Karlstads kommun, Klippans kommun, Kristianstads kommun, Kungsbacka kommun, Kungälv kommun, Köpings kommun, Laholms kommun, Ljusdals kommun, Lysekils kommun, Malmö kommun, Munkfors kommun, Nacka kommun, Norrköpings kommun, Nyköpings kommun, Nykvarns kommun, Orsa kommun, Ovanåkers kommun, Pajala kommun, Sandvikens kommun, Skara kommun, Skellefteå kommun, Stockholms kommun, Strömsunds kommun, Sundsvalls kommun, Vellinge kommun, Vännäs kommun, Värnamo kommun, Västerås kommun, Ystads kommun, Örebro kommun, Landstinget i Kalmar län, Region Skåne, Västra Götalandsregionen, Landstinget Dalarna, Norrbottens läns landsting, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Svenskt Näringsliv, Företagarna, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges Skolledarförbund, Lärarnas Riksförbund (LR), Lärarförbundet, Svenska Kommunalarbetsareförbundet, Handelsanställdas förbund, Riksförbundet Hem och Skola, Elevorganisationen i Sverige, Sveriges elevråd (SVEA), Riksförbundet för kommunal och statlig vuxenutbildning (Rvux), Sveriges Vägledarförening (SVF), Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF), Sveriges Förenade Studentkårer (SFS), Lernia AB, Friskolornas Riksförbund, Waldorfskolefederationen, Riksidrottsförbundet, Handikappförbundens Samarbets-

organ (HSO), Synskadades Riksförbund, Konsumentföreningen Stockholms Gymnasium, Sigrid Rudebecks gymnasium, Gamleby Folkhögskola, Hjälmareds Folkhögskola Runö Folkhögskola, Byggnadsindustrins Yrkesnämnd (BYN), Elbranschens Centrala Yrkesnämnd (ECY), Grafiska Yrkesnämnden, Hästnäringens Yrkesnämnd, Kommunala Yrkesnämnden, Livsmedelsbranschernas Yrkesnämnd, Metallgruppens Utbildningsråd, Motorbranschens Yrkesnämnd, Naturbrukets Yrkesnämnd, Pappersindustrins Yrkesnämnd (PYN), Plåt & Vent Yrkesnämnd, Skogsbrukets Yrkesnämnd (SYN), Såg- och Träindustrins yrkesnämnd (STYN), Transportfackens Yrkes- och Arbetsmiljönämnd (TYA), Utbildningsrådet för Hotell och Restauranger, Almega, Allmänna IndustriGruppen, Kollektivtrafikens Utbildningsorganisation (Kollega), Svensk Handel, Sveriges Byggindustrier, Sveriges Frisörföretagare, Teknikföretagen, TransportGruppen, Turistdelegationen, IT-Företagen, Plast- & Kemiföretagen.

Dessutom har spontana remissvar inkommit från klass Sp3 i Af Chapmangymnasiet i Karlskrona, Barn- och fritidsprogrammet i Falkenbergs gymnasieskola samt Peder Skrivares skola i Varberg, Föreningen Underhållsteknik (UTEK), Lärare på glasskolan i Kosta, Malmö borgarskola, Sveriges gamla musikgymnasier, Örkellunga kommun, Lärare på Alströmergymnasiets estetiska program i Alingsås, Övertorneå kommun, Föreningen lärare i Religionskunskap (FLR), Estetiska programmet Musik i Skellefteå, Höganäs kommun, Palmcrantzskolan i Östersund, Utvecklingsrådet för Landskapsinformation (ULI), Blekinge Tekniska Högskola (BTH), Industrifacket, Per Brahegymnasiet i Jönköping, Växjö gymnasiebibliotek, Vasaskolan i Gävle, Länsbiblioteket i Stockholms län, Kristianstads gymnasiebibliotekarier, Herrljunga och Vårgårda kommun, Medienätverk Syd, Väst, Mitt och Nord, Lektor Bengt Nilson m.fl. Lund, Afasiförbundets föräldraförening Talknuten, Institutionen för hushållsvetenskap vid Göteborgs universitet, Kommunala Företagens Samorganisation (KFS), Vipeholmsskolan i Lund, Haninge kommun, Riksförbundet Hem och Samhälle, Kolbäcksådalens Gymnasieförbund, Per Malmström vid Östrabogymnasiet i Uddevalla, Uppsalas gymnasiebibliotekarier, Uvengymnasiet i Uppsala, Historielärarna vid Vasagymnasiet i Arboga, Jönköpings kommun, Hallands läns motorbranschförening, Sjöfartens Utbildnings Institut, Järfälla kommun, Naturbruksskolornas Förening, Arbetsgruppen för samverkan mellan Stadsbiblioteket och gymnasiebiblioteken i Halmstad, Installatörerna, Svenska Kemistsamfundet, Södra Latins gymnasium, Nationell Estetisk Kongress, Centerpartiets ungdomsförbund (CUF), Filosofi- och Psykologilärarnas Förening, Danshögskolan, Föreningen LärVux, T-konventet, Svenska kommittén för hushållsvetenskap, Elevforum Göteborg, Eslövs kommun, Lunds kommun, Kvarngymnasiet i Järfälla, Gymnasiebibliotekariegruppen i Örebro län, Tullängsskolan i Örebro, Tranemo kommun, Naturvetenskapliga fakulteterna vid Lunds universitet m.fl., Nätverk'96 för hushållsvetenskap, Föreningen för Livskunskap, professor Sven Engström vid Chalmers tekniska högskola, Norrtälje kommun, Leksands gymnasium m.fl., Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning vid Göteborgs universitet, Glasbranschföreningen, Emmaboda kommun, Lindesbergs kommun, Folkuniversitetet, Degerfors kommun, Danderyds kommun, Oskarshamns kommun, Historielärarnas förening

(HLF), Sveriges Fritids- och kulturchefsörening, Kommunförbundet Kronoberg, Umeå kommun, Professor Lennart Nilsson vid Göteborgs universitet, Stefan Wilhelmsson m.fl., Kalmarsunds gymnasieförbund, Föreningen Lärare i Samhällskunskap (FLS), Ylva Lindh för Mellannorrlands HR-program, Lektor Sten Björkblom vid Stockholms universitet, Chalmers tekniska högskola, Göteborgsregionens kommunalförbund, Peder Skrivares skola i Varbergs kommun, Sundsta-Älvkulle-gymnasiet m.fl., Hvitfeldtska Gymnasiets Musikprogram, Riddarfjärdens gymnasium/Kungliga Svenska Balettskolan i Stockholm, Riksföreningen för Lärare i Matematik, Naturvetenskap och Teknik (LMNT), Folkbildningsförbundet, Karin Sandström (lärare på medieprogrammet i Bollnäs), Sigtuna kommun, Svensk Teaterunion, Riksföreningen för Skolskötterskor, Målaremästarna, Lycksele kommun, Kommunförbundet Skåne, Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn, Gymnasiebibliotekarierna i Kalmar län, Gnosjö kommun, Skövde kommun, Vetlanda kommun, Örnköldsviks kommun, f.d. rektor i Botkyrka kommun Sune Lindholm, Hylte kommun, Härnösands kommun, Kramfors kommun, Timrå kommun, Sollefteå kommun, Statens kulturråd, Bergsam – bergindustrin i samverkan, Umeå sjukvård, Industrins yrkesnämnd (YFIND), Östra Reals gymnasium i Stockholm, Stockholms universitet, DAKS – föreningen för en demokratiserande och aktiverande skola. Internationella gymnasiet/Folkuniversitetet i Linköping, Teknikföretagens yrkesnämnd, Valdemarsviks kommun, Ällebergsgymnasiet i Falköping, Kemilärarnas resurscentrum i Stockholm och Nationellt resurscentrum för biologi och bioteknik i Uppsala samt Nationellt resurscentrum för fysik i Lund, Svensk Energi, Konstfack, DIK-förbundet, Sveriges Hantverksråd, Svenska Metallindustriarbetareförbundet, Timrå gymnasieskola, Lessebo kommun, Huddinge kommun, Idrottshögskolan, Nora kommun, BIL Sweden, Norrbottens länsbibliotek, SkolbibliotekÖst, Baggium AB, Marianne Grönlund i Visby, Nationellt centrum för sfi och svenska som andra språk, Linköpings kommun, Sollefteå kommun, Lerums Gymnasieskola, Lärarna i Moderna Språk, Helena Adrian i Göteborg, Gymnasieförbundet Bromölla-Sölvesborg, Ekumeniska skolpolitiska gruppen i Göteborg, Naturvetareförbundet, Gymnasiebibliotekarierna i Dalarnas län, Bergs kommun, Högskolan för lärande och kommunikation i Jönköping, Vaggeryds kommun, Svenskläraryöreningen, Surahammars kommun, Humanisterna, Lärarutbildningen vid Malmö Högskola, Tyresö kommun, Sollentuna kommun, Maskinentreprenörerna, Sydsvenska Gymnasieförbundet, Jenny Nyströmsskolan i Kalmar, Lunds universitet, Söderköpings kommun, Haganässkolan i Älmhult, Vingagymnasiet Centrum Väst i Göteborg, Biologilärarnas Förening, Föreningen Lärare i Ekonomiska ämnen (FLE), MittDalarna, Kommunförbundet Stockholms Län (KSL), Gymnasiebiblioteken i Västra Götaland, Demokratiforum i Göteborg, Sandagymnasiet i Huskvarna, Uppsala kommun samt Svenska Klassikerförbundet.

Frisökning

Kommittén föreslår att elever skall ha möjlighet att, i mån av plats, tas emot på en sektor, inriktnings- eller fördjupningsblock i en annan kommun än hemkommunen, eller utanför samverkansområdet, även om

sektorn eller blocket anordnas av hemkommunen (frisökning). Den ersättning som elevens hemkommun skall betala skall då högst uppgå till den kostnad som hemkommunen har för motsvarande utbildning. Är anordnarkommunens kostnad lägre, skall hemkommunen ersätta den lägre kostnaden i stället.

Majoriteten av dem som yttrat sig, bl.a. *Skolverket*, *CSN* och *Sveriges Skolledarförbund* är positiva till förslaget eftersom det dels ökar elevernas valfrihet, dels jämställer kommunala och fristående skolor. *Svenska Kommunförbundet* och *Landstingsförbundet* är positiva till att villkoren för att söka kommunala skolor utanför hemkommunen därmed blir mer lika villkoren för att söka sig till fristående skolor. *CSN* påpekar dock att det kan innebära ökade kostnader för hemkommunen om den blir skyldig att lämna ersättning för inackordering och resor utöver undervisningskostnader. *Kalmarsunds gymnasieförbund* anser att den ökade valfriheten är positiv och att kostnadsökningen endast kan vara marginell eftersom in- och utflödet bör jämna ut sig och det förmodligen endast är ett begränsat antal elever som kommer att använda sig av möjligheten. *Göteborgsregionens kommunalförbund* som i dag har en etablerad samverkan med 13 kommuner, tillstyrker förslaget om frisökning men anser att samverkansområdet skall utgöra underlaget för detta. 13 kommuner, *Berg*, *Bollnäs*, *Haninge*, *Hudiksvall*, *Karlshamn*, *Ljusdal*, *Nacka*, *Nora*, *Norrköping*, *Nyköping*, *Orsa*, *Sandviken* och *Uppsala*, är uttalat positiva men några framhåller att finansieringsaspekten måste utredas. 52 kommuner har inte kommenterat förslaget, medan elva kommuner: *Arvidsjaur*, *Dals-Ed*, *Fagersta*, *Gotland*, *Herrljunga*, *Kungälv*, *Surahammar*, *Söderköping*, *Tranemo*, *Örebro* och *Övertorneå*, är negativa eftersom det finns en risk för att förslaget kan utarma de mindre orternas gymnasieskolor. *Dals-Eds kommun* framhåller att förslaget kan medföra att glesbygdens utbildningsnivå sänks. Åtta kommuner är uttalat tveksamma. *Fagersta kommun* anser att man bör gå i rakt motsatt riktning och upphäva rätten för fristående skolor att vara riksrekryterande.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 mars 2007

Närvarande: statsrådet Olofsson, ordförande, och statsråden Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Odenberg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Carlsson, Littorin, Borg, Malmström, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors

Föredragande: Jan Björklund

Regeringen beslutar proposition 2006/07:71 Frisökning – ökade valmöjligheter till gymnasieskolan, m.m.

Rättsdatablad

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upp- häver eller upprepar ett normgivnings- bemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG- regler
Lag om ändring i skollagen (1985:1100)	5 kap. 9 och 14 §§	